PROTESTANS PAP.

GYAKORLATI SZAKKÖZLÖNY.

Megjelenik havonként 2—3 iven.

Előfizetési ára:
egész évre 4 forint, fél évre 2 forint, negyed évre 1 forint. Egyes számok ára 40 kr.

Kiadók és felelős szerkesztők:
Lágler Sándor ev. pap, Kálmán Dezső ev. ref. pap,
Kölesden, Tolna vm.

Hetedik évfolyam. 5. szám. Kölesd, május, 1886.

XV. Zsoltár.

Uram jelentsd meg énnekem:
— Arról zengjen ma énekem —
Óh mi szép a menny: Te köröd!
Ki lesz ottan lakos, örök?

Ki a földön élvén igaz,
Ki mindenben a sirig az;
Ki igazán szól, tesz, s ki hű,
S az, ki nemes, nagy, jó szivű.

Az, a ki nem rágalmazó,
Nem kártevő, nem gúnyoló,
Nem gyalázza rokonait,
Felebarát — s szomszédjait.

Ki szereti azt, a mi szent
S megveti az istentelent;
S ha esküszik, gonddal teszi,
S azt, haljon bár meg nem szegi.

S az Úrnak él bár kincse nagy,
Nem uzsorás, ha kölcsön ad;
S ártatlanért meghal, ha kell:
Az ily ember jut mennybe fel!

Szabó Nándor.

A reverzális.

Napi kérdésekről, napi eseményekről havi folyóiratban irni, elismerem, hogy elkésett dolog. Ezért, ki a „rozsnyói“ reverzális alkalmából felmerült hirlapi polemiát, országgyűlési interpellácziót és miniszteri feleletet csak napi eseménynek nézi, ne folytassa ezen sorok olvasását, hanem forditson és nézzen érdekesebb dolgok után. De a ki velem együtt azon véleményen van, hogy a reverzálisokat a miniszteri rosszalás nem ütötte agyon, nem irtotta ki, hanem lesz azokkal még ezután is dolgunk: azt tisztelettel invitálom egy kis eszmecserére azon módozatok felett, melyek által a reverzális-fenét gyökeresen kivághatnók.

Azon kezdem, hol a miniszter végezte: a kilátásba helyezett novellán, mely a reverzálisokat világosan eltiltsa. A ki ezen novellához köti reményét és minden actiótól tartózkodni kiván, mig az a novella napirenden lesz: annak én hosszú türelmet kivánok. Mert én úgy vagyok meggyőződve, hogy abból a novellából egyhamar mi sem lesz. Miért? Elmondom okaimat röviden. Azt mondta a miniszter, hogy ha az ily esetek „nagyon gyakoriak lennének“. Ez kérem határozatlan számnév-féle és az egyéniségtől függ, hogy ki találja elégnek, ki nem. Az interpelláló több száz esetről tett említést, de a miniszter ezt még nem találta oly gyakoriságnak, hogy e miatt a hazafias clérussal kikössön. Azt mondá továbbá a miniszter, hogy „a mennyiben a törvényhozás az 1868-iki törvényben a vegyes házasságokból származó gyermekek vallásaira nézve lefektetett elveknek szigorúan érvényt akar szerezni“. Ő tehát lehetségesnek tartja, hogy vannak körök, melyek csak alkalomra várnak, hogy az ott „lefektetett elvek“ ellen megkezdjék a harczot és a kinek szerencséje van a római tábor hangulatát ismerni, az ezt a harczot bizonyosnak fogja tartani. No pedig az egypár millió protestáns emberért a kormány ennek a harcznak magát egyhamar ki nem teszi.

Ezen okokból én azt mondom, hogy a ki a kilátásba helyezett novellára várni kiván: csak győzze!

Én a mi isteni Megváltónknak szavához szegődöm: „Elég a napnak az ő mindennapi szorgalmatossága“ és kutatom, hogy a jelen mit parancsol minekünk?

Mert én úgy látom, hogy itt az ideje, hogy cselekedjünk. A kormány válasza én nekem igen keveset mond. A kor-

mány a reverzális követelését határozottan rosszalja. Ezt senki kétségbe nem vonja és nem vonta, mert ha a törvényszegésre való csábitást és oly tanokat, hogy „positiv törvény“ nekünk nem parancsol, még a kormány sem rosszallaná, szeretném tudni, hogy akkor ki rosszalja?

A kormány megigéri, hogy ha tudomására hoznak oly eseteket, melyekben a reverzálist realizálják s valakit 18 éves kor előtt más vallásfelekezetbe felvesznek, tudni fogja kötelességét. Meghajolok a szép igéret előtt, de az interpellácziő nem is ezt akarta tudni, hogy a kormány tudja-e, hogy mi áll a büntető törvénykönyvben?

Még egy szép igéretet tesz a miniszter, azt, hogy oda fog hatni, hogy a reverzális követelések ne ismétlődjenek. Kivánunk neki jó sikert a béke érdekében, de úgy hiszem, az a tábor, mely a királyilag szentesitett törvényt kigúnyolja és azt mondja: „az országos törvény nekem nem törvény“, a miniszter szép szeme kedvéért nem fog megszűnni azt ezután is megtenni, a miről maga a miniszter azt mondja, hogy nincsen megtiltva. És ez képezi a kormány válaszának sarkpontját és lényegét. Igaz, hogy az én fejembe a kormány logikája nem fér, de azért kormány a kormány, hogy legjobb logikája legyen és minthogy én az én álláspontomon megmaradok, ezután is csak azt vitatom, hogy oly szerződés és oly irás, mely valakit halálos vétek terhe alatt arra kötelez, hogy a törvényt megszegje és nyiltan kimondja, hogy neki semmiféle tételes törvény nem parancsol, mondom, hogy én az ilyen irásról azt tartom, hogy erkölcstelen, törvénytelen, a törvény végrehajtója által meg nem tűrhető és az az ember, ki a szegény tudatlan embert ilyen tettre csábitja, büntetendő cselekményt követ el.

De hát a kormány és vele az országgyűlés más nézeten van és nekünk ezzel már most számolnunk kell. Az a kérdés, hogy — Wallenstein táborának barátjával szólva — „quid faciemus nos?

A dolgok állása, aligha csalódom — az marad, a mi eddig volt.

Vegyes házasságok ezek után is csak úgy lesznek, mint eddig voltak és többnyire a menyasszony templomában fognak ezután is köttetni, mert általános felfogás, hogy a menyasszony lelkészét illeti az esketés és a nő az ilyen dolgokban

ragaszkodóbb mint a férfi ember. Ha már most a vőlegény katholikus, a menyasszony lelkészének, tehát a protestáns lelkésznek, ezután sem fog eszébe jutni a vőlegénytől olyan reverzálist követelni, hogy leendő figyermekeit a protestáns vallásban nevelendi, mert abban a mindenféle hazafiatlansággal és hanyatlással vádolt törvénytisztelő protestáns papban mindig van annyi loyalitás, hogy másnak jogait tiszteletben tartsa és kerülő utakon — ámbár hallottuk, hogy van ám a törvénynek kibúvó ajtaja! — egyházának proselitákat nem hajhász, hanem esket illő tisztelettel a törvény iránt és óvakodik másokat törvényszegésre csábitani. De ha a vőlegény protestáns, a kath. menyasszony az esketést a kath. templomban fogja óhajtani. És mint eddig volt, ezután is elő fog állani a kath. plébánus, kinek Róma nagyobb úr mint a hazai törvény és azt fogja mondani: vagy lesz esküvő a sekrestyében reverzális nélkül, vagy lesz esketés a templomban reverzálissal!

Sir a bájos menyasszony, hogy ő bizony sekrestyében nem esküszik, de más templomba sem megy, jönnek a betschweszterek és persvadálják a szerelmes vőlegényt, hogy mikép tudja nézni, hogy az a szegény Miczike kisirja csókolni való szemeit? Tegye meg azt az ártatlan dolgot és irja alá azt a reverzálist, hisz úgy sem gilt, hanem annak a plébánusnak meg van kötve a keze, az máskép nem tehet. És lesz ezután is oly protestáns vőlegény, ki azt a reverzálist aláirja! A többi aztán a papok dolga!

Quid faciemus nos? Mondjuk el mindenek előtt, hogy: mea culpa, maxima mea culpa! Neveljünk olyan férfiakat, kik nem felejtik el a költő szavát: Ha férfi vagy: légy férfi! Tanitsuk meg ifjainkat őseink vallását tisztelni, szeretni, ahhoz ragaszkodni, ne pedig — nem bánom a legszebb szemekért — árúba bocsátani. Jellemes nő, ki vőlegényét igazán tiszteli és tisztelni kivánja, oly áldozatot, hogy ősei vallását elárulja, tőle kivánni nem fog és inkább elmegy vele abba a templomba esküdni, hol a törvény iránt tisztelettel viseltetnek. Olyan nő pedig, ki az esküvő napján nem az előtte álló vőlegényt, hanem a háta megett álló plébánost nézi és felteszi iczi-piczi fejecskéjét, hogy: vagy adsz reverzálist, vagy nem megyek hozzád! olyan nő sohasem szerette azt, kinek szeretetet és hűséget esküdni készül és jobb lesz idejekorán szakitani, mint belemenni a kész pokolba.

De szükségesnek tartom, hogy töltéseinket még jobban erősitsük és épitsük.

Elmondom e helyen is véleményemet.

A katholika egyház nem favorizálja a vegyes házasságokat és én részemről ezt helyeslem s őszintén hozzá teszem, hogy az én álláspontom is ez. De hát a szerelem nem nézi a kátét, hanem jár a maga hajlama után és fognak a vegyes vallású jegyesek ezután is jelentkezni, még pedig legtöbb esetben a protestáns fél lelkészénél. Hát biztositsuk magunkat, egyházunkat, törvényes jogainkat! Vegyünk biztositó igéretet, akár irásban is, hogy a jegyesek „rozsnyói“ reverzálist adni nem fognak és tegyük ettől függővé a kihirdetést. Én kész vagyok olyanoktól, kik egyházukat oly könnyedén elárulják, a kihirdetést simpliciter megtagadni. Ott a törvény, éljenek vele. Azzal engem ne fenyegessen senki, hogy akkor áttér, menjen, hadd hulljon a rothadt tag!

„Protestáns Pap“ e lapnak czime. Azt akarja ezzel mondani, hogy mind a két testvér egyház szolgálatába szegődött. És ezen szolgálatát eddig hűségesen teljesitette is. Hadd teljesitse most is! Fogjunk kezet mi papjai a testvér egyházaknak és tanakodjunk közösen. Lesznek, kik jobb és czélravezetőbb útakat és módokat fognak találni, mint én. Hadd halljuk! De cselekedjünk! Elég volt a rimánkodásból és felirásból: úgy sem használ sokat! Segitsünk magunkon, és megsegit az Isten!

Főtisztelendő Főpásztoraink és Vezéreink! Mi apró harczosok csak tanakodunk és gondoljuk, hogy igy meg úgy, de Önök fogják nekünk adni az irányt!

Tisztelettel várjuk, hogy a mi Püspökeink haditanácsa mily „napi parancsot“ fog nekünk küldeni.

Guggenberger.

A mennyország kulcsa.

— Áldozócsütörtöki. —

Alapige: Máté XV: 19. „*Neked adom a mennyek országának kulcsait*“.

A mai ünnep az idvezitő Úr Jézus Krisztus mennybemenetelének emlékünnepe! Az ő szenvedéssel teljes földi életének legdicsőbb, legragyogóbb napja, a tanitványok

előtt pedig a kétségbeesésnek, a csüggedés- és reménytelenségnek sötét, fájdalommal telt órája.

Valóban, K. H.! nem csoda, ha 19 századdal ezelőtt, egy ily napon, csüggeteg kebellel, könyben fördő szemekkel tekintettek a magokra maradt tanitványok fel a magasságba, hová szeretett tanitójok, barátjok felemelkedett; nem csoda, ha fájdalom, reménytelenség borult lelkökre, midőn a fényes eget megnyilni látták az előtt, ki együttlétök perczeiben folyvást annak örömeivel, dicsőségével biztatta őket; nem csoda, ha bánat és vigasztalhatatlanság vett erőt rajtok, midőn eltűnt a felhők között az, a kitől számtalanszor hallották: *„gyüjtsetek kincset mennyországban“* (Máté 6: 20.), törekedjetek megnyerésére azon *örökségnek, mely nektek mennyekben tartatik* (I. Pét. 1: 4.) s éljetek igaz életet, mert a *ti jutalmatok böséges mennyekben!* (Máté 7: 12.)

Ki lesz most már barátjok, vezérök; ki szól vigasztalást csüggedő lelkeiknek; ki oszlatja el azt a sötét felhőt, mely eltakarván a mennybe emelkedő idvezitőt szemeik elől, — sziveikre veté sötét árnyékát? Ezek a kérdések szorongatták csüggedező lelkeiket és mindenekfelett az a gondolat kinzá sziveiket, vajjon az a magasságos ég, mely az isteni barát után bezárult, melyet felhő takart el szemeink elől — mint valami kinyithatlan zár: — megnyilik-e valaha előttök? Annak kincseit, azt a drága örökséget — a melylyel megbiztositattak — megnyerik-e valaha; lesz-e idő, melyben ismét találkoznak *„az atya hajlékában“* azzal, a ki megigérte: *„elmegyek és elkészitem nektek a helyet és felveszlek titeket én magamhoz, hogy a hol én vagyok, ti is ott legyetek“* (Ján. 14: 2, 3.)?!

Ezek a kérdések, ezek a gondolatok visszhangzanak a mi lelkünkben is, K. H.! midőn e szent ünnepen szemeinket az égre függesztvén: nem látunk *megnyilatkozott ajtót mennyben!* (Jel. 4: 1.) De habár testi szemeinkkel — épen úgy mint a tanitványok — nem látjuk is *kettéhasadva az ég kárpitját* (Máté 27: 51.), lelki szemeink látnak *megnyilatkozott egeket* (Csel. 7: 56.) s szivünknek sejtelme biztat, hogy *az Úr nekünk is megnyitja az ő jó kincsét az eget!* (5. Móz. 28: 12.)

A tanitványok leverten, reménytelenül tértek vissza az Olajfák hegyéről Jeruzsálembe, nem is sejtve, hogy lelkeikben birják azt a kulcsot, mely megnyitja a mennyországot. Mi rajtunk már a reménytelenség, a csüggedezés nem vesz erőt, mert a keresztyénség kétezredéves életéből látjuk, tudjuk, hogy a mennyország, mely annyi hivő lélek előtt megnyilott el nem enyésző dicsőségével — mindnyájunk öröksége; tudjuk, hogy midőn az Úr pályája vége felé, ezt mondá Péter apostolnak: *neked adom a mennyország kulcsait*, adta, ajándékozta azt mindnyájunknak, kik ő benne hiszünk és az ő evangyéliomának igéi szerint élünk.

Jertek azért, K. H.! e magasztos ünnepnapon, melyen Idvezitőnk előtt megnyilatkozott az ég . . . s melyen lelkünknek is minden vágyódása a mennyország felé emelkedik, — elmélkedjünk:

A mennyország kulcsáról.

Megmutatván, hogy az

I. Birtokában van minden keresztyénnek és

II. Megnyitja az eget lelkeink előtt.

I.

Midőn Jézus feltámadása után ezen utasitást adta tanitványainak: „*elmenvén tanitsatok meg minden népeket*“ (Máté 28: 19.), kétségkivül az lebegett lelke előtt, hogy azon magasztos vallás-erkölcsi igazságok, melyeket rövid pályája alatt példányszerű élete, hatalmas tettei, s mindenekfelett meggyőző szavai, felülmulhatlan tanitásai által tanitványai szivébe beültetett — ne egyedül annak a nehány embernek szivében teremje meg a jézusi életnek drága gyümölcseit, kik azt ő tőle átvették, hanem azok meghóditván mind a széles világon a lelkeket: az ő tudománya által újjászületett világ, birtokában legyen mindazon eszköznek, mely a földön tusakodó, sokszor porig alázott lélek előtt megnyitja a mennyországot, hol az *igazán tusakodó dicsőséggel koronáztatik meg!* (2. Tim. 2: 5. Sid. 2: 7.)

És, ünneplő gyülekezet! azok a magasztos eszmék, örök és elévülhetlen igazságok, melyeknek védelmezésében és terjesztésében maga az isteni bajnok elvérzett; az a pá-

ratlan, lángoló szeretet, mely a bánat, fájdalom, nyomor, sőt még a bűn áldozatai- és martalékaira is ráveti fénylő sugárait, s kiemeli az elesetteket a kétségbeesés tengeréből; az a ragyogó, az az eszményi élet, melyen környezői elcsodálkoztak, melyet utólérhetlennek tartottak; az a rendületlen hit és égbenéző reménység, mely őt a föld gőzkörén túlemelve, a halál szivrenditő perczében sem hagyta el; az a szent meggyőződés, mely a lélek boldogságát nem a föld és világ veszendő és romlandó javaiba, hanem mennyei, örökkévaló kincsek birásába helyezte: ezek mind megvannak, azokból egy vonás sem enyészett el; azokat az igazságokat, eszméket mind birjuk mi, birja a keresztyénség . . . és ezek által reménységünk van, hogy a mennyei hajlékok megnyilnak előttünk. Sőt hogy azok is, kik még a halál országának sötétségében járnak, a kik Istenről mint szerető Atyáról mitsem tudnak, Jézus váltságát nem ismerik; a kik csak élnek, mozognak, mintha isteni szikra, halhatatlan lélek nem is emelné kebleiket; a kiknek az erény szépségéről, arról a zavartalan boldogságról, mely a tiszta erkölcs nyomain tenyész, fogalmuk sincsen, hogy azok is birtokába jussanak a mennyország kulcsának, Istennek angyala ma is ott *repül az ég közepén az örökkévaló evangyéliommal, hogy a föld lakosainak hirdetné az evangyéliomot!* (Jel. 14: 6.)

Azonban még ennél is több történik, és azok is, kik Jézus vallásában születve s tudományában neveltetve *Isten igéretei által az örökéletre* (I. Ján. 2: 25.) elpecsételtettek, de a hitet és reménységet elveszitvén, a hitetlenség és kételkedés tengerén sűlyedeznek, mondom, hogy ezek is el ne veszszenek, hogy ezek előtt se legyen örökre bezárva a mennyország: hirdettetik folytonosan előttök Krisztus evangyélioma, és ha ők *nem úgy veszik azt mint embernek beszédét, hanem mint Istennek beszédét* (I. Thes. 2: 13.), nekik is tulajdonukká lesz a mennyország kulcsa, s a hitetlenség és kételkedés tengeréből kiemelkedett lélek érezni fog magasztos, nem földi, hanem földöntúli örömet és boldogságot.

Birtokunkban van tehát mindnyájunknak, kik Jézus tudományának szellemében élünk, kik az ő nyomdokain ha-

ladunk, úgy szeretünk, úgy hiszünk, úgy teszünk mint ő, a mennyországnak kulcsa, sőt az isteni kegyelem folyvást munkálkodik, hogy még azokkal is, kik Jézus evangyéliomát nem ismerik, kik a hitetlenség és kételkedés súlya alatt görnyedeznek: ez eget megnyitó kulcs közös legyen!

II.

De hát csakugyan megnyitja-e az előttünk az eget, arról szóljunk már beszédem második részében.

K. H.! Ha ez a szent ünnep nem volna is elég zálog nekünk arról, hogy a hiven küzdőt a mennyország fényessége ragyogja körül; ha ez a nap nem hirdetné is, miszerint a nemes munkában megvérzett homlokra az égnek jutalmazó angyala csakugyan felteszi, a pálya végén, a győzelem koronáját; ha a magasságba felemelkedett Megváltó nem erősitette volna is meg égbe néző reménységünket dicsőséges mennybemenetelével: a keresztyénségnek küzdelemteljes élete, az a tudomány, melyet ő — drága örökségül — követőinek itt hagyott, és a mely húsz hosszú századon keresztül az emberi lelket egészen átalakitotta, ragyogóvá tette, az emberiséget a porból kiemelte, s a tökély olyan fokára helyezte, melyet egyedül Istennek képmása érhet el — meggyőznének mindnyájunkat a felől, hogy a föld csak ideiglenes szállásunk, csak próbahely, hol küzdünk, verejtéket hullatunk, néha győzünk. azonban többször elesünk ... tusakodunk, de nem találjuk fel azt, a mi után lelkünk, szellemi részünk eped, vágyakozik!

Igy tehát, K. H.! az ég a mi hazánk, a mennyország a mi valódi hajlékunk!

Szánandó, kétségbeejtő volna a mi sorsunk, a mi lelki életünk, ha annak az országnak kapui, annak a hajléknak ajtói soha fel nem nyilnának előttünk. A földi lét sötét, aggodalomteljes napjaiban leroskodnánk, összetörnénk, ha az az ország dicsőségével, el nem múló örömeivel nem integetne felénk. Az emberiség élete nem mutatna nagy tetteket, nagy eredményeket, a szellem soha nem ülne diadalünnepet, nem ejtené csodálkozásba a föld göröngyéhez tapadó hitetlen lelkeket, ha csak a *földet*

birná Isten igérete szerint örökké (I. Móz. 13 : 15.), s nem lenne számára *örökkévaló hajlék mennyben* (2. Kor. 5: 18.)... ha „a szent egek, a boldog lekeknek hajléki“ meg nem nyilnának előtte!

De igy mint Jézusnak megváltottai, Isten kegyelmének ő általa részesei, tudományának örökösei, birván örökké élő igéiben, a lelkünkbe ültetett keresztyéni igazságokban a mennyország kulcsát, nem lehetünk kétségben egy perczig sem a felől, hogy küzdő és tusakodó, a világon és annak kisértésein győzelmet vett lelkünk előtt, meg ne nyilnék Isten fényes ege, be ne fogadjon bennünket az az ország, mely *nem beszédben, hanem a lélek erejében áll, s a mely megkészittetett nekünk, a világ fundamentumának felvettetése előtt . . . az az ország, melyben az igazak fénylenek, mint a nap!* (I. Kor. 4: 20. Mát. 25: 34. és 13: 43.)

Nincs tehát bezárva felettünk az ég, K. H.! csak Jézus tudománya legyen vezérünk, csak azzal a rendületlen hittel, kitartó bátorsággal, azzal a világot bámulatba ejtő szeretettel birjunk, melylyel ő, akkor nyerjünk bár az élettől sebeket; boruljon el bár méltatlanul sujtott szivünk előtt a menny fényessége; vegyen bár csüggedés erőt szivünkön, köritse bár töviskorona homlokunkat a jutalom pálmája helyett: félelem nélkül hajthatjuk fejünket a halál hideg párnájára; nyugodtan hunyhatjuk le szemünket az utolsó álomra . . . mert elszálló lelkünk előtt kitárul Istennek fénylő országa, s lelki szemeink látni fognak megnyilatkozott egeket!

* * *

Ünneplő gyülekezet! Tekints bátran, félelem nélkül a magasságba! Az a felhő, mely a mennybe szálló Jézust szemeid elől eltakarja: nem örökös gát előtted, nem zárja el az eget örökre előled. Kezedben a kulcs, melyet Idvezitőd ajándékozott! Ha az ő igéje lesz tanitód, példája vezéred, szeretete lelkesitőd: téged is a mennyország fogad kebelébe... s égbe repülő lelked elől, küzdelmeid tanyáját, a sötét földet, az égnek fényes felhője takarja el. *Vegyétek be füleitekbe ezeket a beszédeket!* (Luk. 9: 44.) Amen.

Kupai Dénes.

Pünkösti egyházi beszéd.

Alapige: Csel. II: 4. *Megtelének pedig mindnyájan szentlélekkel, és kezdének szólni más nyelveken, a mint a szentlélek ád vala nékik szólniok.*

E napon az első keresztyén pünköstre száll vissza gondolatunk, messze, messze, kelet tiszta, derült, kék ege alá a Jordán mellékén fekvő szent földre, hol az ős hajdankorban lakott vala egy nép, mely midőn a világ lelketlen bálványok előtt hódolt, egymaga a Jehovát imádta, az élő, igaz Istent; hol lakott vala egy nép, mely egymaga több vallásos kedélyű, szent embert adott a világnak, mint összevéve a föld valamennyi népe. Ábrahám, Jákób, József, Mózes, Áron, a próféták, a kegyes királyok, Keresztelő János, Jézus és az apostolok nagyszabású, nemes alakjai mind megelevenednek ma lelkünk előtt. A történelem e dicső, magasztos alakjait mind ez az egy nép, a zsidó nép adta a világnak. Különös egy nép volt ez, a szélsőségek népe, rendkivüli erényekkel és rendkivüli bűnökkel. Erényeivel átalakitá a világot, bűneivel összetörte magát. Azonban egynek, fenkölt vallásos lelkű erkölcstanitóknak nem volt hijával soha. De az volt átka, hogy nem hallgatott rájuk: pártott ütött Mózes ellen, megkövezte a prófétákat, fejét vette Keresztelő Jánosnak, megfeszitette Jézust. Ezt a népet látjuk ma ismét magunk előtt, az első jeruzsálemi keresztyén pünkösdben. A kegyelem Istene, ki nem akarja a bűnös halálát, hanem azt akarja, hogy megtérjen az ő útáról és éljen, ismét módot és alkalmat nyujtott a népnek, hogy szakitva a multtal, új alapon, új életet kezdjen. Imé a názáreti Jézus tanitványai előjönnek félrevonultságukból; nézzétek a mint a házból, hol egyértelemmel együtt imádkoztak, megindulnak a templom felé. Vajjon mi a czéljuk, mit akarhatnak ezek az emberek? A szent leczke igy fejti meg a dolgot: „megtelének mindnyájan szentlélekkel, és kezdének szólni más nyelveken, a mint a szentlélek ád vala nékik szólniok“. Ez igék alapján

az apostolok pünkösti nyelve

legyen ezúttal tárgya elmélkedésünknek, mint

1. a bátorság,
2. az igazság és
3. a lelkesedés nyelve.

I.

Az apostolok pünkösti nyelve először is a bátorság nyelve volt. Akármit előbb vártak volna a zsidó nagy tanács tagjai, kik Jézust elitélték, csak azt nem, hogy a megfeszitettnek tanitványai többé mutatni merjék magukat s nyilván előálljanak Jézus neve és tudományával. Hiszen ők példát, elriasztó példát akartak az embereknek adni Jézus kivégzése által, hogy veszteg maradjanak, szólni se merjenek, különben rájuk is hasonló sors vár. S imé, most előállanak mind a tizenketten, a Júdás helyébe választott s csak az imént felavatott Mátyással egyetemben. Honnét vették ők ezt a bátorságot? Ha bátrak a csatákban edzett hősök, kiket lánglelkű vezér vezet diadalra, ezt értjük. Az átküzdött és nyert csaták emléke győzelmi babért fűz halántékaikra, s azzal a hittel mennek harczba, hogy nékik győzniök kell; s ha csüggedne valamelyik, ha megszállná a gyöngeség, a vezérre gondol, a vezérre tekint s megszégyenli magát, hogy gyáva is tudott lenni. Mig a vezér élükön áll, ki birna velük, mindegyik egy-egy győzhetetlen Anteusnak képzeli magát. A harczos hát bátor lehet, mert bizik magában, fegyverében, vezérében. De ezek az apostolok, kik most elindultak, hogy a világot meghóditsák, mennyire nem hasonlitanak egy küzdelemben edzett győzelmes sereghez! Hiszen még csatában sem voltak, midőn vezérük megöletett, nem harczban, hanem az árulás, ármány s félrevezetett nép által a gyalázatos keresztfán. Mit akarhatnak most ezek a galileusok, mit akar ez a 12, halász s publicanusból apostollá lett egyszerű ember? Felelet: tanitani, a mester parancsát teljesiteni! Hogyan? hiszen szétfutottak mint pásztor nélküli bárányok a mester elfogatásakor. Péter rémületében háromszor tagadta meg mesterét. Nagypénteken, az egy Jánost kivéve, egyik sem mert megjelenni Jézus keresztje alatt. Ki adta most nékik ezt a bátorságot, hogy nemcsak előállani, hanem nyilvánosan szólni és tanitani is mernek?

Felelet: az Istennek lelke, mely őket félénk tanitványokból, a hit rendületlen apostolaivá szentelte föl.

Imé, ker. hivek! a harczos, a katona testi bátorságánál van még nagyobb, a mi ennek magosan fölötte áll, — az erkölcsi bátorság. Ezt pedig adja a föld fiának, az embernek kebelébe amaz isteni, ama pünkösti Szentlélek, az által, hogy rendeltetésének tudatára ébresztvén, czélt tűz ki elébe, méltót arra, hogy annak szentelje, s ha kell, annak áldozza életét. Ez isteni lélektől ösztönöztetve szólalt meg Péter, a bátorság nyelvén, az első pünkösdben. E bátorsággal mondták később, a zsidó főtanács elé állitott, megostorozott s a Jézus vallása hirdetésétől eltiltott tanitványok: „nem tehetjük, hogy a melyeket hallottunk és láttunk, azokat ne szóljuk, mert inkább kell Istennek engedelmeskedni, mint az embereknek“. E bátorsággal mondá Pál efézusi hiveinek: „semmivel nem gondolok, az én életem is nékem nem drága, csak elvégezhessem örömmel az én futásomat és a szolgálatot, melyet vettem az Úrtól, hogy bizonyságot tegyek az Isten kegyelmének evangyéliomáról“. E bátorság teremtett minden időben, Krisztus egyházának, lánglelkű bajnokokat, martyrokat.

Utódai e dicsők s nagyoknak, ker. hivek! van-é bennetek is ilyen erkölcsi erő, megkeresztelkedtetek-é ama bátorság tűz-lelkével, mely szólni tud és szólni mer a szent ügy mellett ott is, hol annak világ szerint nem jutalom, hanem gyalázat és szenvedés a dija? Imé ők szóltak! Tanuljátok meg, hogy az apostolok nyelve a bátorság nyelve volt.

II.

Továbbá pedig az igazság nyelve. Olvassátok csak el azt a beszédet, melylyel Péter az első igehirdetést megkezdte, önként fölmerül előttetek a kérdés: vajjon mi eszközlé e beszéd nagy hatását? Hiszen ez a Péter pünkösti beszédje oly egyszerű, hijával minden költői emelkedettség, minden szónoki mesterfogásoknak. De erre a megjegyzésre azt mondhatjuk: épen ebben áll ereje! Az igazságnak nincs szüksége arra, hogy kikeresett czifra szavakat és mesterkélt, hatásvadászó kifejezéseket használjon.

Ezt Péter azért sem tehette, mert ő beszédét nemcsak a miveltekhez, hanem általában nemzetéhez intézte, mely akkor a törvény kiadatása s az aratás ünnepének alkalmából nagyszámmal volt Jeruzsálemben képviselve. Mit tesz tehát Péter, hogy népének szivére beszéljen? Megszólaltatja a nemzet történelmét, mely az élet tanitómestere; idéz az ó-testamentomból, mely szent vala mindenekfelett s tiszteletben állott a nép előtt; előadja az ősök vágyát, reményeit, s a prófétáknak a messiási korszakot illető jóslatait, s végre ily értelemben szól: imé ez a messiási korszak itt van, a messiás eljött; ám de ti őt, ki azért jött, hogy bizonyságot tégyen az igazságról, hogy megszabaditsa népét bűneiből, kegyetlen kézzel keresztfára függesztvén, megölétek. Nemcsak a prófétákat köveztétek halálra, hanem kivégeztétek azt is, kit Isten a ti Krisztustokká tett. De még nincs minden elveszve, még van üdv számotokra, ha azt könnyelműen vissza nem utasitjátok. Jusson eszetekbe, hogy maga Istennek szentje igy könyörgött érettetek a keresztfán: „Atyám, bocsáss meg nékik, mert nem tudják, mit cselekesznek!“ Ime én, az ő apostola szólok ma hozzátok az igazság nyelvén, hogy feltárjam előttetek az üdv és szabadulás útját: térjetek meg . . . szakasszátok el magatokat e gonosz nemzetségtől, és veszitek a szentlélek ajándékát!

Ma sem, néktek sem hirdethetünk más igazságot, af.! Meg vagytok keresztelve? térjetek meg, hogy a keresztség által ábrázolt lelki tisztaság kitessék rajtotok, hogy lássa mindenki, hogy ti Istennek népe, szent nép és oly nép vagytok, melyet Isten sajátjának tart, hogy annak csodadolgait hirdessétek, ki titeket a sötétségből a világosságra hivott. Szóljátok ti is mindenkor az igazságot, a szeretet és meggyőződés tűz-lelkével. Az igazság beszéde elvetett mag, mely előbb-utóbb kikél s gyümölcsöt hoz, mint Jézusé az apostolokban, Péteré a háromezer lélekben, Pálé az általa alapitott gyülekezetekben.

III.

Végre az apostolok pünkösti nyelve a lelkesedés nyelve. A szent ügy, az igazság lelkesit . . . dicső pályán

küzdeni szép. És nem csodálom, hogy voltak apostolai, martyrjai, hogy vannak még ma is szegénységgel küzdő lelkes bajnokai Krisztus egyházának. Az a vallás, mely az emberiség legszentebb érdekeit karolja fel, mely emberi magasztos rendeltetésünkre eszméltet, mely a végest a végetlennel, a földet a menynyel összeköti, mely az Isten atyaságát s az emberek testvériségét hirdeti; az a vallás, mely a szeretetet téve a világ legfőbb törvényévé, folyvást az erkölcsök javitása s ez által az emberiség üdve s boldogságának előmozditásában munkál, — ez a vallás hat még ma is ellenállhatlanul és minden nemesen érző embert lelkesit. És ezen lelkesedésre szükség is van, af.! Mert ha át nem vagyunk hatva az ügy szentségétől, melyet szolgálunk, az igazság erejétől, melyet hirdetünk, — a mi munkánk hiábavaló napszámos munka. Csak a lelkesedés támaszt szivünkben érdekeltséget, melegséget, áldozatkészséget. Ez a lelkesedés szólalt meg Jézus ajakán, kiről irva van, hogy tanit vala nagy méltósággal és nem úgy, mint az irástudók. Ez a lelkesedés adott szavakat Péter szájába, úgy hogy hallgatói magukba szállva kérdezék: „Mit cselekedjünk, atyámfiai, férfiak?“ Ez hatotta át az első keresztyéneket, kik foglalatosok valának a könyörgésben s egymással való jótételben. Ez hatotta át a reformátorokat, hogy Jézus nyomdokaiba lépve, letegyék az új-világ alapját. Ez hasson át minket is, atyámfiai! Lelkesedéssel töltsük be Istentől kimutatott hivatásunkat. Igy tehetjük s igy tesszük azt széppé, áldottá és hasznossá mind magunkra, mind másokra nézve!

Oh, af.! ha mint hajdan a tanitványokat, minket is megszállna ama lélek, mely a bátorság, igazság és lelkesedés nyelvén szólalt meg az első pünkösdben; ha soha nem tétováznánk ott, hol a hallgatás bűn, hanem szólnánk merészen Istennek nevében; ha kerülve az ármány és hazugság tekervényes útját, a tiszta és szent igazság tolmácsai lennénk; ha áthatva Isten lelkétől, lelkesedve védnénk a jó ügyet minden körülmények között: hiszitek-é, hogy más arcza volna e világnak, átváltoznék mint egy varázsütésre a családi, egyházi és társadalmi élet, fölvirulna az elveszett paradicsom s ránk illenének a biblia szavai:

„imé itt Istennek hajléka az embereknél vagyon!“ Jövel óh áldott szentlélek, segits e nagy, dicső czélra mindnyájunkat. Ámen.

Szilágyi Benő,
gyömrői ev. reform. pap.

Ima.

— Püspöki látogatáskor, templomban. —

Bölcseség örök forrása, szent Isten! kinél lakozik a nagyság, erő és hatalom, ki létrehoztad és kormányzod a világ-egyetem roppant alkotmányát, — ki vagy egyszersmind a szeretet és jóság kiapadhatlan kútfeje, — te tőled száll alá minden kegyelem és áldás, mely szétáradván a föld felületén, teremtésid számbavehetlen millióinak boldogságot kinál; mi pornak gyarló gyermekei a dicsőités és hálaérzésétől indittatva, arczra borulunk szent szined előtt, imádunk mint legtökéletesebb lényt, — félünk mint főtörvényadót, — szeretünk mint mennyei Atyánkat; és midőn az elvett áldásokért a hálaáldozat szivünk mélyéről égő lánggal lobog fel s száll magas trónod felé, ugyanakkor lelkünk buzgó könyörgés szárnyain repül hozzád, hogy onnanfelül a hit világából újabb erőt és jótéteményeket hozzon magával, megszentelni, megáldani éltünknek napjait.

Isten! a Te hatalmad és bölcseséged intézi az emberiség történetét, szereteted s jóságod épité fel a kegyelem országát, melyet örökségül birnak a Téged tisztelők.

Oh annyi megszámlálhatatlan áldás s oly sok kegyelem közt, van-e nagyobb, szentebb, boldogitóbb, mint anyaszentegyházad, mely egyszülött fiad a Jézus örökkévaló evangyéliomából meriti életerejét s ama lelki boldogságot s üdvöt, melyet rajta kivül máshol hasztalan keresnénk.

Áldott légy, óh Atyánk! hogy közöttünk is megépitéd az evangyéliomi hitnek templomát, áldott légy, hogy a keresztyén vallás megszentelő erejének befogadására minket is elhivtál, s ezáltal anyaszentegyházadba kebeleztél; hol Téged mint láthatatlan lelket lélekben és igazságban tisztelhetünk s gyermeki bizalommal imádkozva kérhetjük atyai szeretetednek megáldó kegyelmét.

Áldott légy óh Atyánk! hogy országodnak e földön való tovább épitése, erősbitése és megoltalmazása végett őrállókat rendeltél, kik mint az Urnak kiváltképen való apostolai, mint választott erős férfiak s felszentelt igehirdetők, mennyei szövétnek gyanánt világolnak néped előtt, hivogatva, vezetve azt hozzád a minden élet és irgalom forrásához.

Áldott légy óh Atyánk! hogy összegyüjtött nyájad őrzésére főpásztorokat állitottál, kik e nyáj juhait az imádkozás gyönyörűséges mezején legeltetik, és az örökélet forrásából meritett vizzel itatják, kiktől lelkesittetve úgy kivánkozunk Te hozzád óh Isten! mint szomjúhozó szarvas a hideg kútfőhöz.

Áldott légy óh Atyánk! hogy e mi kicsiny gyülekezetünknek szinről-szinre megmutattad főpásztorát, kinek ihletteljes imáiból hinni, remélni, szeretni oly sokszor lelkesült, a kiért most buzgó esedezéssel szivből könyörög.

Oh halld meg, és vedd kedvesen! midőn a nyáj főpásztoráért hozzád összetett kezekkel imádkozik, s ha nyelvünk gyarlóság miatt rebegve tétováz, tekintsd szivünk tiszta indulatát s meghatott lelkünk igaz érzelmeit, és mind ezt fogadd el forró imádság gyanánt.

Oh tartsd meg a főpásztort, ki ihletett lelkének imájával oly sok ezer hivőket boldogit, — árassz ki rá saját romolhatatlan boldogságod fényözönéből, hogy mind az, mit szive mélyéből másokkal közölt, — a hit, megnyugvás és boldogitó remény — megszázszorozva térjen vissza kebelébe. Dicsőitse meg magát szentlelked ereje az ő további munkálkodásában is, mely békét s áldást terjesszen szent országod határai között. Add társul melléje az erő s egészség angyalát, hogy élte napjai messze terjedjenek s reá nézve isteni mesterének a Jézus Krisztusnak terhe könnyű és igája gyönyörűséges legyen. Áldd, óh áldd meg Atyánk? főpásztorunkat lelki legszentebb s testi legboldogitóbb áldásaiddal, hogy igy mi, az ő nyájának juhai hű és bölcs kormányzata s vezetése alatt, hovatovább megközelithessük a tökéletesség előnkbe tűzetett nagy czélját.

Hallgass meg minket s teljesitsd könyörgésünket nagy Isten, jó Atyánk! szent Fiadért, a Jézus Krisztusért. Ámen.

(Miatyánk.)

Z á r i m a.

Isten, jó Atyánk! „Mindenek egybegyültenek, hogy hozzád jőjjenek“, hozzád, ki szent Fiad által hiveidet az imádkozásra ekként biztatod: „Minden kérő megnyeri a mit kér“, mi a te főpapod életéért és megáldatásáért könyörögtünk, legyen nekünk a mi szivünk kivánsága és a mi hitünk szerint. Ámen. Sütő Kálmán,

beregsomi ev. reform. pap.

Püspököt elfogadó beszéd.

Midőn mi ..... egyház ev. református hivei főpásztorunknak — köztünk történt megjelenése alkalmával — az iránta érzett tisztelet és hű ragaszkodásnak szavakban is kifejezést adni, kibeszélhetlen örömmel sereglettünk össze, ezáltal csakis magunkat tiszteltük meg; mert nem lennénk méltók a protestáns névre s nem volnánk érdemesek arra, hogy az annyira tekintélyes tiszántúli ev. református egyházkerület kötelékébe tartozzunk, ha most, midőn annak egyik messze kimagasló kormányelnöke kicsiny egyházunkat püspöki látogatásának szerencséjében részesiti, mi az egyszerű nyájnak egyszerű tagjai — a benső megindulás s a forró hála érzelmétől áthatottan, — előtte megjelenni legszentebb kötelességünknek nem tartanók, s ezt a rendkivüli eseményt, úgy az egyesek kebelébe, mint egyházunk történetének lapjaira kitörülhetlen örök betűkkel be nem jegyeznők.

Hálátlan nép az, sőt hitványnak mondható, mely igazi nagyférfiaiért, vezéreiért lelkesülni nem képes, s azoknak érdemét becsülni nem tudja, avvagy nem akarja, a közjólét és boldogság kifejtésére s biztositására forditott óriási fáradozásaik fejében, — legalább — hálás elismerésének nyilvánitásában a hódolat és tisztelet adóját meghozni nem siet. És mert mi az Urnak e helyre telepedett kicsiny serege, nem vagyunk, nem is akarunk, sőt háládatlanok

lenni nem is tudnánk, azért gyülekeztünk összeegyező akarattal, azért öltözénk ünnepi ruhába, hogy a lelkünkben áradozó hálás érzelmeknek s a szivbeli örvendezésnek nyilvános jelét is adván, mindezt a tisztelet és szeretet kegyeletes áldozata gyanánt, — helyezzük főpásztorunk elé.

A mi szeretetünk és tiszteletünk oly megmérhetetlen, minők főpásztorunk érdemei, hódolatunk, ragaszkodásunk őszinte és igaz, mint páratlan a főpásztor lelki gondozása és ébersége, melylyel a felvigyázása és kormányzata alatt álló egyházi testület egyetemét és annak alkatrészeit minden időben s minden viszonyok között körülveszi.

Messze, felette messze vezetne, s a jelen alkalom által előidézett helyzet ünnepélyességétől távol járna, ha én — az Urnak töredékeny edénye — a főpásztor őrködése s áldott munkálkodása mérlegezésébe bocsátkozva kisérleném meg az általunk iránta táplált tisztelet és ragaszkodás természetét és valódiságát visszaadni. A mily fönséges világitásban s áldást terjesztőleg áll főpásztorunk hivatásának magaslatán, oly igaz és alázatos az ő nyájának hódolata s oly tiszta öröme a felett, hogy ez alkalommal — közvetlenül körülte seregelhetett együvé, — szinről-szinre láthatja őt s hallhatja ajkainak ihletett szavait.

Én mig egyrészről sokkal kisebb vagyok, hogysem szeretve tisztelt főpásztorunk érdemeinek elősorolására s méltatására hivatva érezhetném magamat; másrészről még sokkal inkább szószegényebb arra, hogy úgy a saját magam, mint körülöttem álló hittársaim érzelmeit hiven, avvagy csak némileg találóan is ecsetelhetném, ugyanazért ám legyen akár korlátoltságomnak, akár elfogultságomnak betudva, — a jelen ünnepélyes pillanat hatása alatt, úgy is mint ember, úgy is mint az Ur egyszerű szolgája — a mi szeretve tisztelt főpásztorunkat, az Urnak ezen felkent szolgáját, más szavakkal köszönteni képes nem vagyok, mint az evangyéliom amaz igéivel — melyek úgy tudom — az itt levők mindnyája szivében igaz s őszinte visszhangra találnak: „Áldott a ki jött az Urnak nevében".

Ezen lelkünk mélyéről fölhangzott üdvözletünk után — szeretve tisztelt főpásztor, — „lépj be a te örömödnek helyére, a mi Urunk Istenünk szentséges templomába" s itt

e szent falak között legyen megadva nekünk azon lelki boldogság, hogy éretted s veled könyörögheßsünk, s vehessük majd tőled a várvavárt apostoli áldást.

Sütő Kálmán,
beregsomi ev. reform. pap.

Halotti beszéd.

— Koronczói Pesthy Pál uzdi földbirtokos koporsója felett. —
(Meghalt 1886. márcz. 19. 70 éves korában.)

Elhangzott a gyászének, de még soká végig rezeg, végig sir lelkünkben a fájdalom s nem szűnik a köny, mely most e koporsó mellett hull. Oh milyen köny ez! Milyen őszinte, milyen forró, milyen fájó! Köny és köny között különbség van. Van hamis köny, kicsinyhitű, gyáva köny s olyan, melyre a megholt nem is méltó. Az ilyen könyezőknek, kik könyeikkel is tündökölni akartak, az ilyeneknek mondta Üdvözitőnk: „*Mit zajogtok és sirtok!?*“ mig Lázár holtteste mellett maga az isteni Megváltó is „könyez vala“ és csendesen zokogott.

E koporsóban is olyan halott nyugszik, ki igazán igaz könyekre méltó. Végig nézünk a boldogultnak életén, aztán rátekintünk e koporsóra, s az ő gyászoló kedveseivel együtt sóhajtunk, együtt sirunk, együtt zokogunk!

„Könyez a részvét.... oh még a
Gyűlölség is, ha itt volna,
Ejtene egy drága-gyöngyöt,
Egy könyűt e koporsóra“.

De itt nincs gyűlölség, mert e megboldogultnak nem volt ellensége, őt mindenki szerette. Oh ritka-szép élet volt az ő élete! Mi tette széppé e boldogultnak életét?

Azt hiszem, megközelitem az igazságot, ha állitom, hogy a boldogult életét széppé tette az ő mivelt lelke, az ő jó szive, az ő egyenes jelleme s végül az ő mindent átható szeretete.

Az igaz miveltség nem más, mint felvilágosodott elme, párosulva fenkölt lélekkel, kezet fogva a bölcseséggel s azzal, mely a bölcseségnek kútfeje és koronája, t. i. az

istenfélelemmel. E miveltségre mindnyájunknak törekednünk kell, — e miveltség által lesz az ember igazán ember s ragyog rajta Isten képmása; mig a miveletlenség, tudatlanság és bűn által letöredeznek az emberről az isteni vonások.

Mi a boldogultat mivelt lelkű, nyájas férfiúnak ismertük s hozzá teszem, vallásosnak. Mint tenger a kagylót, kagyló a drágagyöngyöt, úgy zárta ő is mélyen a lelkébe a drágagyöngyöt, a vallásos szent érzelmet. Erről én tehetek édes bizonyságot, ki szerencsés valék az ő lelkét föltárva látni. De a szerény férfiúnak koporsója mellett ne hangozzék dicsőitő szó. A mi jót az ő vallásos lelke cselekedett titkon, látta azt, tudta azt, megfizette azt az Isten nyilván! Mivelt, vallásos lelke által volt szép az ő élete.

S az ő jó szive által. Egy jó sziv többet ér száz fényes elménél. Mit ér az elme fénye, a léleknek magas szárnyalása és mélységes-mély bölcsesége, mely akár az istenség titkait kutassa is, ha hiányzik a szivnek melegitő, szelid, áldott szent tüze. A legszebb nemesi czimer a jó, nemes sziv. S én e tekintetben is hallgathatok, mikor ti szóltok mindnyájan helyettem igy: mi kár, hogy ez a jó, ez az áldott nemes sziv megtört a halálban és többé nem ver, többé nem dobog! Oh ti mind, kik éreztétek az ő szivének melegét, ti tegyetek most bizonyságot erről, mondván: áldott legyen ez a jó sziv még haló porában is! Egy országos jelesünk (Zsivora György) e boldogultnak édesatyjáról ily vallomást tőn: „a jó tanács jó szivéből szakadt és szivbe mélyedt!“ Csak sast szülnek a sasok s e koporsó mellett édesen teszünk bizonyságot arról, hogy a megboldogultnak minden egyes egyszerű, mesterkéletlen szava az ő áldott jó szivére vallott. Jó szive által volt szép az ő élete.

S egyenes jelleme által. Hány ember van, ki mint a nádszál, erre-arra hajlong, a merről s a merre az érdek és szerencse szele fú! Hány köztünk a tétova lélek, ki jó és rosz között szünetlenül ingadoz! hány, kinek jelleme a jellemtelenség. Hajolj meg ember a tiszta, egyenes, becsületes jellemek előtt, kiknek jelszavok:

„Százszorta inkább éltedet
Tagadd meg, mint magad;
Hadd vesszen el az élet, ha
A becsület marad".

Én meghajlok e koporsó mellett s viszont nemesbüszkén emelem föl a fejemet, hogy vannak még nemes jellemek!

Szép jellemed által volt szép a te életed, oh megboldogult.

S végül szeretet által. Ha angyaloknak nyelvén szólanánk is, — ha minden bölcseséget tudnánk is, fürkészve a kezdetet és a véget, — ha olyan nagy hitünk volna is, hogy a hegyeket elvinnők helyökről, — ha minden vagyonunkat a szegények táplálására költenők is — ha testünket hazáért, vallásért a tűzre adnók is: ha mindez nem szeretetből fakad, ha mindezt nem szeretet hatja át, semmit az nem használ minékünk. A szeretet minden, a szeretet örök! Elmúlik e világ s minden dicsősége. Virág lefonynyad, csillag leesik, nap kiég, föld elpusztul, tudomány megszűnik, ha jön a teljesség; de e romok felett is ragyog a hit, a remény és szeretet, e három, ezek között pedig legnagyobb a szeretet. A hit is látássá, a remény valósággá lesz, de a szeretet él és éltet örökkönörökké.

A szeretet tette oly széppé a te életedet, oh megboldogult. Téged, ki annyit szerettél, téged mindenki szeretett, téged mindnyájan szerettünk.

E szeretet által mily szép, mily boldog volt családi életed, melyet Isten jutalmul adott néked hűségedért! Mivelt, gyengéd, széplelkű nőt rendelt melléd a Gondviselés s a 45 éves házasságban csak egyszer borult el a boldogság napja, most, oh most, midőn életed bealkonyult s áldott fejed a koporsó vánkosára hanyatlott! Negyvenöt év alatt csak egyszer rendült meg ez a békés, csendes, boldog hajlék, most, oh most, midőn szerető hű özvegyed, tisztelő, hálás fiaid, leányaid és unokáid koporsód mellett állva, igy zokognak: „Oh jaj minékünk! Elesett a mi fejünknek koronája!" Hetven éves életed alatt csak egyszer okoztál fájdalmat, most, oh most, midőn rokonaid, barát-

taid és tisztelőid annyi áldást kivánunk hült porodra, a hány könycsepp szemünkből kicsordul s a hány szavad, a hány lépésed, a hány cselekedeted öröm, boldogság és áldás volt minékünk!

De száradjatok fel ti könyek! Van okunk a vigasztalódásra: ilyen férjjel birhatni, — ilyen atyát s nagyatyát szerethetni, — ilyen férfiút tisztelhetni ennyi éven át: nagy jutalom az elköltözöttre s az itt maradottakra nézve egyiránt!

Szép volt életed s szép volt halálod, csendes, nyugodt, boldog elszenderülés. Szép volt reményed, szép a mi reményünk is, hogy az ilyen élet nem szűnik meg a test halálával. Élsz, oh megboldogult. Élsz a könyben, mely érted, miattad hull, — élsz a szivben, mely érted, miattad fáj, — élsz a jó emlékezetben. S élsz ott is ama dicső hajlékokban, hol halhatatlan lelkünk tökéletességben cselekszi a mennyei Atyának akaratját örökkön-örökké!

I m a.

Szent Istenünk! Atyánk a Jézus által,
Ki élsz öröktül fogva mindörökké:
Éveknek ezre Néked annyi csak,
Mint egy rövid nap nékünk embereknek.
Te szólsz: halandók, térjetek a földbe,
És elmulunk, mint a fű, mint az álom.
Mi életünk hetven vagy nyolczvan év,
S a java is fáradságos nyomorúság.

Buzgón könyörgünk égi zsámolyodnál:
Adj bölcs szivet minékünk, jó Atyánk,
Hogy napjainkat jól használva éljünk!
Tisztits a bűntől és add, hogy teremjük
A jó tettek nemes gyümölcseit,
S czélunkat itt: a tökélyesbülést
Megközelitve, boldogok legyünk!

Add, szemeink Jézusra nézzenek.
Kiben Te teljességed lakozott!
Add, hogy magasztos nyomdokin haladva,
Szép életünkért szép legyen halálunk,
Holtunk után is éljünk tetteinkben,

S a forró könyben, mely hideg porunkra
Jó emlék és áldás között pereg!

Oh jőjj vigasztalásnak Istene,
Gyógyitsd be itt a vérző sziveket!
Önts balzsamot az özvegynek sebére,
A hű fiak, leányok rokonok
És tisztelőknek könnyeit törüld le
Azon tudattal, hogy e boldogultnak
Szép életéért megvolt szép jutalma:
A boldog élet. És meglesz jutalma:
Az örökélet, szent hajlékaidban.

Add mindnyájunknak a te Lelkedet,
Hogy az vezessen földi útainkon,
A Jézustól kitűzött czél felé!

E hű szolgáddal tégy, oh szent Atyánk,
Igéreted és irgalmad szerint:
Testét a sirban nyugtasd csendesen,
Halhatlan lelkét üdvözitsd magadnál,
Te szent Fiad, a Jézus Krisztus által!

Ima a sirnál.

Mi mély a sír! Lelkünk magába mélyed,
S igy szól, bár egyre hullnak könyei:
A sírnál csak te szűnsz meg földi élet,
S kezdődik a dicsőbb, a mennyei.
Ez a föld a mulandóság helye, —
Koporsónk az öröklét bölcseje.
Oh áldott légy vigasztaló reményünk:
Sír partjain túl mindörökre élünk!

Mi mély a sír! Lelkünk magasra szárnyal,
Magáról mind lerázva, a mi por;
S bár itt a földön küzd a fény az árnynyal:
S a szűz erényen sokszor bűn tipor:
Föltárja Isten a menny ajtait,
Hol koszorúsan áll a sziklahit.
Oh áldott légy vigasztaló reményünk:
Túl a siron bűntől megválva élünk:

Mi mély a sír! De még mélyebb a bánat,
Siralomvölgyén a mely itt gyötör:
Lenyugszik a nap búnkkal s búnkra támad —
Az élet hosszú harcz s rövid gyönyör.
Szeretteinknek alig örülünk,
S jobb- s balfelől elhullnak körülünk.
Oh áldott légy vigasztaló reményünk:
Ott fenn Atyánknál békességben élünk!

Mi mély a sír! Ám nincs rajtunk hatalma,
Int szebb hazánk a csillagok felett.
Oh boldogult, mély kedvesid siralma,
De a sírnál erősb a szeretet!
Kiket szerettél s kik szerettek itt,
Meglátnak téged újra kedvesid.
Oh áldott légy vigasztaló reményünk:
Föltámadunk és mindörökre élünk!

Sántha Károly.

Halotti beszéd.

— Hammel Alajos felett. —

Áldozó nap volt. Oh mily jóslatszerű, végzetes nap tinéktek! A legnagyobb áldozatot, minőt egy ábrahámi hit próbájául szokott követelni, kivánta meg az Úr tőletek! Hogy adjátok vissza, mit örömében adott nektek az ég, kedves elsőszülöttöket: adjátok vissza, nem mikor még, mint gyenge fakadás, hamar begyógyuló sebet hagy vala, letörve, maga után, hanem már mint reményteljes csemete, szép fejlődést nemcsak igérve, de már meg is kezdve, az anyatőn soha be nem gyógyuló seb marad utána emésztő fájdalomban! Valóban áldozó nap: ábrahámi áldozatra szólító: égő áldozatra, égő fájdalomra, nem fákat, hanem apai szivet hasogató, anyai szivet kétélű tőrként általjáró fájdalomnak napja! Hitet próbára tevő áldozó nap, melyen az Úr, mintha igy szólott volna hozzád, szolgájához: „Jobban szeretsz-e engem, mint gyermeked? Méltó vagy-e hozzám?“ ...

De az áldozócsütörtök mennybemenetelnek ün-

nepe! Itt bizonyára mennybemenetelnek napja volt! Mintha az Olajfák hegye volna e halom, és a megnyilatkozott egekből alászállott volna Ő, ki egykor oda fölemelkedett volt, alászállott volna ily szózattal: A hol én vagyok, akarom, hogy ott legyenek, kiket nekem adott az én Atyám — akarom, ott legyen, az én dicsőségemben, boldogságomban részesüljön e tiszta sziv, mely arra van hivatva, hogy az Istent lássa! Engedjétek, hadd jőjjön hozzám e kis gyermek, ilyeneké a mennyeknek országa! És az Üdvözitő hivásának e lélek ellene nem állhatott . . . a földi apa, anya esdeklő siránkozása vissza nem tarthatá. Elszállt, mennybement a mennybemenetelnek ünnepén!

* * *

Áldozó nap, mennybemenetelnek ünnepe és napja, egyszersmind amaz igéretnek napja: „Elmegyek, de nem hagylak benneteket árvákul, elküldöm néktek ama vigasztalót!“ És nem vigasztalás-e már magában, hogy kedves fiatok távozása mennybemenetel? Nem vigasztaló-e az a körülmény, hogy itt maradott kedves gyermekeiteket kebletekre ölelve mondhatjátok: „A seregeknek Ura hagyott nékünk magot!“ Nem vigasztaló-e tudnotok a hitben: „Bár fiunk nem jő többé hozzánk, de mi hozzá megyünk! Egy kevés idő csak, mig nem látjuk őtet — egy kevés idő és viszontlátjuk, és teljes lészen örömünk, és senki a mi örömünket el nem veszi tőlünk!“

Áldozó nap, mennybemenetelnek s vigasztaló igéretének szent emléknapja legyen ama nap tinéktek, miglen az igéret teljesül, a mennybemenetelnek napja reátok is felvirrad, azért az áldozatért, kiben megengesztelődött az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztusért. Amen.

Lágler Sándor.

Különfélék.

Feleletek.

A 248. sz. kérdésre. Szükségesnek tartom ezt a kérdést még egy kicsit napirenden meghagyni, mert én Rékai collegával nem értek mindenben egyet.

A kézadás ugyanis akár a vőlegény, akár a menyasz-

szony papjánál történhetik, az mindegy, hanem az bizonyos, hogy eléggé óvatosak nem lehetnük. Én, ha az előttem idegen fél feleleteiből annak nősülhetése iránt legkisebb aggályom támad, a jegyes párral tovább nem vesződöm, hanem utasitom az idegen félt saját lelkészéhez, hogy — ha már én előttem akar kézadásra megjelenni — hozzon attól kételyeimet eloszlató irást.

Ebben tehát Rékaival, gondolom, egy véleményen vagyok. De a mi az elbocsátó-levél mellett állitólag még szükséges irományokat illeti, abban Rékai collega határozottan téved. Az esketö lelkész az idegen féltől nincsen jogositva mást, mint elbocsátó-levelet kérni s ez az elbocsátó levél teljesen biztos alap, melyen ő az esketést végezheti. Például a vőlegény az én hivem, az én gyülekezetemben született, mindig is itt lakott, a szomszéd faluból hoz magának feleséget és ott eskettetik. Kihirdetjük ketten: a szomszéd tiszttárs meg én, kiadom én az elbocsátó-levelet, abba beleirom a vőlegényre nézve annak nevét s szülei nevét, korát és házszámát s bizonyitom, hogy miután nekem semmiféle akadály tudtomra nem esett, Isten áldásával ezennel elbocsátom. És ezzel punctum! Mi jogon követelne a szomszéd tiszttárs az elbocsátó-levelem mellé még keresztlevelet vagy esetleg halotti levelet? egyáltalán nem értem. Ez olyan ellenőrzés volna, melyre a szomszéd tiszttárs egyáltalában jogositva nincsen, egészen eltekintve attól, hogy ilyen eljárás mellett minden ok nélkül teljesen szükségtelen kiadást okoznánk a feleknek. Én is a mellett vagyok, hogy egymásnak jövedelmét ne csonkitsuk, de azt ok nélkül szaporitanunk sem szabad. És teszem az esetet, a jegyes fél, ki az én hivem, nem itt született s úgy nem itt jutott özvegységre, persze hogy elkérem tőle keresztlevelét vagy a halotti levelet, de ezt aztán megtartom én mint azon alapnak, melyen az elbocsátó-levelet, melyért én maradok felelős, kiadtam.

Rékai collega nagyon siet a „megleletezéssel". Ez izlés dolga. Én ilyenre nem adnám magamat, hanem ha látnám, hogy a collega hibázott a bélyeg körül, visszaadatnám neki az okmányt, hogy lássa el correct bélyeggel. Hiveimet, kik vidékről hoznak elbocsátólevelet, mindig előre figyelmeztetem, hogy nézzék meg jól, rajta van-e az 50 kros bélyeg? mert ha nincsen rajta, én nem fogadom el. Higyje el Rékai collega, hogy ez a rend, meg a szeretet is.

Guggenberger.

A 252. sz. kérdésre. Igen szivesen szolgálok Hernádközi tiszttársnak és kérdésére elmondom az én igénytelen nézetemet.

Az 1868: LIII. t.-cz. 12—18. §§-ai, a nem egyező vallású szülőktől származott gyermekeknek vallásbeli hovátartozásáról szólnak és felsorolják azon eseteket, melyekben a törvényhozók külön intézkedésnek szükségét látták.

A 12. §. meghatározza a vegyes házasságokból származó gyermekek vallását nem szerint.

A 13. §. intézkedik a gyermekek vallásáról azon esetre, ha a szülők elhalnának vagy törvényesen elválnának.

A 14. §. megmondja, mi történjék a gyermek vallására nézve, ha a szülők más vallásfelekezethez térnének át.

A 15. §. intézkedik a gyermek vallásáról azon esetre, ha a törvénytelen gyermek törvényesittetik.

A 16. §. pedig azon esetre, ha a törvénytelen gyermek atyja által elismertetik.

(Törvényesités és elismertetés két különböző dolog.)

A §§-ok idézése eddig elég, elég arra nézve, hogy lássuk, miszerint ezen törvény a törvénytelen gyermekek törvényesitése felől egyáltalában nem intézkedik, hanem a 15-ik §. 16. p. csak azt mondja, hogy a törvényesitett vagy elismert gyermeknek melyik a vallása.

A törvényesités- és elismerésről külön törvények intézkednek és én a tisztelt tiszttársnak azt tanácsolom, hogy a törvényesitési és elismerési esetekben, ha a felek ő hozzá fordulnak tanácsért, utasitsa őket egy tapasztalt ügyvédhez, az majd kikeresi az egyes esetekről szóló paragraphust és a szerint fog eljárni.

Illusztráljuk a dolgot ide vágó példákkal.

János, 4-ik korosztályú legény és Örzse (mint nem egyező vallásúak) vadházasságban élnek. Nincs semmi ok, mely köztük a törvényes házasságot lehetetlenné tenné, de hát maradnak vadházasságban és gyermekeket nemzenek.

A meddig ez a vadházasság tart, addig fiú és leánygyermek egyaránt az anyja vallását követi, habár a legény mindigjelentkezik mint apa; mert a gyermekek törvénytelenek, és ennélfogva vallásra nézve mind az anyáé.

A szülők okos tanácsnak engedve végre törvényes házasságra lépnek és lesznek törvényes házasok törvénytelen gyermekekkel.

E ponton most a nézetek eltérők — hivatkozva a törvény azon passusára: „egybekelés által törvényesitett“, azt tartják, hogy a gyermekek törvényesitésére az egybekelés teljesen elég volt s a lelkész a fenforgó körülményt az Anyakönyv „Jegyzet“ rovatába belevezeti és ezzel punctum. Mások meg azt vitatják, hogy a mint a törvényes egybekelés megtörtént, a világi törvényszékhez kell folyamodni, hogy már most a házasság előtt született gyermekek törvényesittessenek, miután a lelkészi hivatal annak megitélésére, hogy törvényesithető-e valamely gyermek vagy sem — illetéktelen forum. Én ezen nézethez pártoltam. Mi dolga van azonban a törvényesités körül a lelkésznek? Én sem elméletileg, sem gyakorlatilag hozzászólni nem tudok, de nem is töröm rajta a fejemet, mert ez a jogászok dolga és nem a papoké. Minden kissé tapasztalt ügyvéd tudni fogja, mit csináljon. De a mint aztán a lelkész a törvényszék végzését kezéhez vette és a törvényesitést az anyakönyvbe belevezette: hatályba lép az 1868: 53. t.-cz. 15. §. és a lelkész tartsa azontúl szem előtt, hogy vallásra nézve már most a fiúk az apát, a leányok meg az anyát követik.

Másik példa ez: X gróf vagy báró, vagy lehet akármi más beleszeret egy szép parasztleányba, de lehet másikba is (nekem az mindegy); el nem veszi, és el sem veheti, mert — mésalliance! Folyik tehát az úgynevezett „liaison“, és gyümölcsöt is hoz. Az apa katholikus, az anya meg g. kel. vallású, természetes dolog, hogy a gyermekek mind az anya vallását követik.

Idővel az anya elhal, az apa, kinek nincsen törvényes családja, szerető sziv után sóvárog, és adoptálja természetes gyermekeit. Az adoptáláshoz a lelkészi hivatalnak semmi köze, de a mint a törvényszék előtt a gyermekeket elismerte és adoptálta és erről az illetékes lelkészi hivatal értesittetik, hatályba lép az 1868: 53. t. cz. 16. §-a, és a lelkész azontúl szem előtt tartsa, hogy már most a fiúk az apa, a leányok az anya vallását követik.

A 253. sz. kérdésre a válasz a fentebbiekből magából folyik. Törvényesités, elismerés nem tartozik a mi forumunk elé, a kinek ily ügye vagyon, az menjen a világi hatósághoz és törvényesitse vagy elismerje ott gyermekeit is, ha onnét értesittetünk, fogunk az anyakönyvbe jegyezni. *Guggenberger.*

A 254. sz. kérdésre. A válasz e kérdésre is a fentebbiekből folyik. Ha valamely apa a törvényszék előtt természetes

gyermekét elismeri, a törvényszék vagy a királyi kegyelem az ügyben intézkedik, igen világos dolog, hogy ez által az illető anyakönyv is változást szenved, de ép oly világos, hogy erről az illetékes lelkészi hivatal a hatóság által értesittetik.

Guggenberger.

A 255. sz. kérdésre. A kérdésre mindenek előtt egy viszont kérdésem volna. Az a tulajdonképen katholikus vallású leányzó évekig jár protestáns egyházban az úr sz. asztalához a nélkül, hogy a lelkész ezt tudná! Megengedem, hogy a lelkész filiáinak gyermekeit nem ismerheti, de ha az a kis leány két éves korától fogva azon filiában nevelkedett, tehát ott iskolába is járt, kérdem én tisztelettel: mikor eljött a confirmatió ideje és a kis leány iskolatársai confirmáltattak, mi történt akkor a kis leánynyal? ilyenkor az idegen gyermekek keresztlevelét kérjük és ha az illető lelkész azt tette, akkor ugyanaz alkalommal megtudhatta a leány vallását is. Ez a körülmény tehát homályos előttem. A mi azonban a kérdés lényegét illeti: a válasz nem lehet más, mint az, hogy a születése szerint katholikus ember katholikus marad mindaddig, mig a törvényben előirt módon más vallásra át nem tér. Más vallásban nevelkedés, úrvacsorában való részvétel mind törvényellenes dolgok voltak, melyek megtörténte a kérdés lényegén mit sem változtat. Tisztelendő káplán úrnak tehát igaza van. A leány katholikus, de ha már 18 éves, akkor áttérhet és ha áttért, vehet joggal részt az úri szentségben. *Guggenberger.*

Irodalom.

Előfizetési felhivás „Egyházi beszéd vázlatok"-ra, melyeket Bonnefon „L Année pastorale" czimű művéből forditottam.

E könyv eredetére s ajánlására nézve ide igtatom Bonnefon „Előbeszédének" az én forditásomra is vonatkozó részét:

„Néhány hónapja két angol homileticai könyv jutott kezeimhez: The Homiletic Quaterly et The and Homiletic Monthly. — Ki nem mondhatom, hogy minő megelégedéssel lapoztam át e könyveket. Számos dogmaticai, exegeticai és kritikai czikkeken kivül egy csomó beszédvázlatot s gyakorlati magyarázatot találtam bennök angol, amerikai, német és franczia szerzőktől. Ezek az átalában egyszerű, világos, gyakorlati, néha eredeti vázlatok kiválóan megragadták figyelmemet s hézagpótlóknak láttam lelkészi irodalmunkban. Elhatároztam leforditásukat, hogy azok is használhassák, kik az eredeti nyelven nem olvashatják. Szolgálatot vélek ez által tenni egyrészről az ifjú lelkészeknek, kiknél megkönnyitendi a lelkészi pálya néha nagyon nehéz kezdetét; másrészről

az idősebb lelkészeknek, kiknek számos elfoglaltatásaik miatt nincs mindenkor elég idejök predikáczió készitésére. Talán e kötetben találandanak, ha nem is kifogástalan vázlatokat, legalább tárgyakat, átalános felosztásokat, eszméket, melyek megkönnyitendik munkáikat".

Bonnefon munkája 88 vázlatot és Vinet beszédeinek elemzéseit foglalja magában. Én az utóbbiakat kihagyom, az előbbiből 50—60-at fogok átvenni.

Előfizetési ár 2 frt, melyért portómentesen fogom megküldeni. — Megjelen: augusztusban.

Ajánlom lelkésztársaim pártfogásába.

Dráva-Fok (Somogymegye), 1886. április 14-én. *Hetesy Victor*, ref. lelkész.

—

„A Protestánsok házasságát szabályozó törvények, rendeletek és curiai döntvények, kibővitve a vegyes házasságokra vonatkozó törvények s curiai döntvényekkel. Kézikönyv birák, ügyvédek, lelkészek és magánfelek használatára. Irta Kassay A. Sajtó alá rendezte s kiadta Békési Tóth Vincze. 8-adrét 152 lap. Ára 1 frt 40 kr.

Ha Magyarország új térképe akad kezembe: első pillantásom a Sió és Sárviz vonalaira esik, és ha ezeket a valóságnak megfelelőknek találom, azt mondom, hogy a térkép jó; ellenkező esetben nincs hozzá bizalmam. Igy vagyok az egyházjogi könyvekkel, különösen a házasságokra vonatkozó törvények, rendeletek, döntvények stb. gyüjteményeivel. Megnézem, a könyv ád e nekem Ariadné fonalat, a mely helyesen vezessen eljárásomban, ha házasulandó felek jönek hozzám? Ha igen: akkor azt mondom, a könyv jó; ha nem: akkor félre teszem. Mert nekem nem a házasság tudományos definiczióját van szükségem, hanem arra, hogy semmi olyat ne találjak tenni, a mi törvénybe, miniszteri rendeletbe ütközik és 500 frt birságot s fél évi fogságot vonhat maga után.

Mohón nyultam e könyvhöz, hogy talán majd találok benne eligazitást „Prot. Papunk"-ban folytatott, eddig eldöntetlen némely vitás kérdésekre nézve, többek között, hogy a 16 éven alóli leánynak, ha szülői élnek, van-e szüksége gyámhatósági jóváhagyásra vagy nincs? A törvény és az e tárgyban kiadott miniszteri rendeletek kétértelműebbek Pythia és a központi meteorologiai „észlelde" jóslatainál. Vagy, hogy törvénytelen ágyból született gyermekek az utólagos házasság folytán eo ipso törvényesülnek-e, vagy pedig a törvényesitést a bíróság mondja ki s csak azután szabad a papnak a törvényesitést a jegyzet rovatba beirni? E kérdésekre nem találok az előttem fekvő könyvben eligazitó választ. A Sió-Sárviz folyása elmosódott, eligazodhatatlan vonalakkal van a térképen jelezve: a térképet félre teszem. *L. S.*

—

Épitési emlékkönyv a szegzárdi ref. egyház újonnan átalakitott templomának százados és fölszentelési ünnepélye alkalmából 1885. október 31-én. Irta Borzsák Endre ref. lelkész. A tiszta jövedelem az épitkezési költségek fedezésére fordittatik. Ára 40 kr. Az egyház rövid története után a fölszentelési és százados ünnepély lefolyását, az ez alkalommal tartott ünnepi szónoklatokat, u. m.: püspöki felavató beszédet, imát, a helybeli lelkész beszédét, alkalmi költeményeket s végül az adakozók névsorát foglalja magába. A tartalmas füzetet melegen ajánljuk paptársaink s buzgó világi uraink figyelmébe.

—

A Fehérvár-Csurgói ev. ref. egyház rövid története. Irta Thúri Etele, helyettes lelkész. A nagy gonddal irt 51 lapra terjedő monografiát egyháztörténetiróink figyelmébe ajánljuk.

—

Százados ünnepi beszéd, mely 1885. nov. 22-ikén a váczhartyáni ref. egyház templomában a püspöki ima és főpásztori beszéd után mondatott Földvári László által. A beszéd történelmi része sok érdekes adatokat tartalmaz az egyház küzdelmes multjából.

—

A Lovász-Patonai ág. h. ev. gyülekezet évkönyve. VI-ik évfolyam, 1885. Szerkeszté Bognár Endre helyb. lelkész. A fejezetek: I. Névtár. II. Aranykönyv. III. Takarékmagtár. IV. Krónika. V. Időjárás. VI. Igazságok, tanúságok. VII. N.-Dém leánygyülekezet. VIII. Iskolai értesités czimek alatt hű képben mutatják be az erkölcsi és anyagi tekintetben szép virágzásnak indult gyülekezet egy évi haladását. Sok ily buzgó pásztort az Úr nyájának!

—

A Pápai ágost. h. ev. egyház évkönyve az 1885-ik évről. Tizedik évfolyam. Szerkeszté Gyurász Ferencz helyb. lelkész. I. Tiszti névtár. II. Népességi s népmozgalmi adatok. III. Iskolaügy. IV. Iskolai s népkönyvtár. V. Az egyház emlékkönyve. VI. Gyülekezeti költségvetés, számadás. VII. A nőegylet. VIII. Iskolai takarékpénztár. IX. Gyülekezeti gyámintézet. X. Templom-alap. Takácsi leánygyülekezet. Függelékül: „Pénz és jellem“ értekezés Gyurász F.-től. Paptársaink! „Itt a példa, kövessétek!“ Igy épül az Úrnak temploma eleven kövekből.

—

Keresztyén népbarát, a miszszió- és Gusztáv-Adolf-egylet közlönye. Megjelenik havonként egyszer Budapesten. Egyes szám ára 2 kr., postai szállitással 3 kr. Ha ez új vállalat oda növi ki magát, hogy eredeti, népünk köréből és életviszonyaiból vett, zamatos magyarsággal, s a hol szükséges, jóizű magyar humorral irt közleményeket hoz, s nem feledi azt szem elől, hogy mint néplapnak mulhatlan szükséges a nagyvilágban s a hazában történt fontosabb események közlésére rovatot nyitni, s végül ha a lap oda módosul, hogy szakít a tractatusok hagyományos, a magyar népet nem a valódi buzgó vallásosságra és egyháziasságra, de a nazarénismusra terelő pietistikus irányával: akkor majd nemcsak a lap szerkesztősége, és nem is mi fogjuk kimondani, hanem az elért siker fogja megmutatni, hogy a „Vasárnap“ és „Téli-Ujság“ mellett is csakugyan „hézagpótló vállalat“.

—

Magyar Protestans Egyházi és Iskolai Figyelő. Szerkeszti és kiadja Czelder Márton. VIII. évfolyam. III.—IV. Füzet. Ára egész évre 4 frt.

—

Evangyéliomi lelkészi tár. Szerkeszti és kiadja Czelder Márton. VII. évfolyam. III.—IV.—V. füzet. Ára a „Figyelő“ megrendelői részére 2 frt, másoknak 3 frt.

—

Gyakorlati Biblia magyarázatok. Szakfolyóirat. Szerkeszti és kiadja Garzó Gyula. VI. évfolyam. Előfizetési ára egy évre 4 frt.